РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областен управител на Област Кюстендил

УТВЪРЖДАВАМ:……п……

ВАЛЕНТИНА КАРАГАНОВА
За Областен управител на област Кюстендил
(Заповед № ОА-РД-10-3/22.08.2022 г.)

СТРАТЕГИЯ НА ОБЛАСТ КЮСТЕНДИЛ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ (2022-2030)

2500, гр. Кюстендил, ул. "Демокрация" № 44, тел.: +359 78 55 06 50, факс: +359 78 55 06 90
e-mail: oblast@kn.egov.bg, web: http://kn.egov.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ 3
II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ 3
1. ОБРАЗОВАНИЕ 4
В рамките на проекта са планирани за осъществяване следните услуги за деца и семейства: 15
2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ 16
3. ЗАЕТОСТ 18
4. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ 20
5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАОКНА И АНТИДИСКРИМИНАЦИЯ 23
6. КУЛТУРА И МЕДИИ 26
III. ВИЗИЯ 30
IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 30
V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ ЦЕЛИ 30
VI. ПРИОРИТЕТИ 32
Образование и обучение 32
Здравеопазване 33
Заетост 34
Жилищни условия 35
Върховенство на закона и антидискриминация 35
Култура и медии 36
Овластяване и равни възможности на ромската жена 37
VII. Механизми за изпълнение, мониторинг и оценка на интеграционната политика 37

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Стратегия на област Кюстендил за равенство, приобщаване и участие на ромите, наричана по-нататък Стратегията, е рамков документ, който задава насоките за изпълнение на политиките за социално-икономическо приобщаване и участие на ромите в изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030).

Областната стратегия на област Кюстендил за равенство, приобщаване и участие на ромите е изготвена в резултат на сътрудничество между областната и общинските администрации, неправителствени организации и компетентни институции с цел прилагане на териториален и целенасочен интегриран подход и отчитайки реалното състояние, основните приоритети, цели, принципи, визия и мониторинг. Стратегията отразява комплексните потребности на уязвимата общност, икономическата целесъобразност и механизмите за изпълнение на заложените мерки.

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА РОМСКАТА ОБЩНОСТ

Областта се състои от 9 общини - Бобов дол, Бобошево, Дупница, Кочериново, Кюстендил, Невестино, Рила, Сапарева баня и Трекляно - със 182 населени места в 140 кметства, с обща площ от 3051,5 км2 (2.7% от територията на страната). По предварителни данни от Преброяване 2021 населението на областта към 07.09.2021 г. е 109 765, което с 26 891 души по-малко в сравнение с населението отчетено при предишното преброяване през 2011 година. След обявяване на окончателните данни ще стане ясно, какъв процент от населението се е самоопределило като роми, като по информация на отделните общини броят му е следния:

Община Кюстендил – 12 000 души

Община Дупница – 4 600 души

Община Рила – 235 души

Община Бобов дол – няма точни данни

Община Кочериново – няма точни данни

Община Невестино – няма точни данни

Община Трекляно – няма точни данни

Община Сапарева баня – 2% от населението

Община Бобошево – няма регистрирани граждани от ромски произход

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Акцент в образователната политика на Община Кюстендил е достъпът до образование на всички подлежащи на задължително предучилищно и училищно обучение.

В рамките на гр. Кюстендил съществува обособен квартал „Изток“ с ромско население. Освен филиал на детска градина „Мечта“ в квартал „Изток“ функционира и Шесто ОУ „Св. Паисий Хилендарски“ база 2, в които се обучават само деца и ученици от ромския етнос. Децата от квартала посещават изградените училище и детска градина, в които преодоляването на десегрегацията се затруднява от териториалната изолация на квартала.

В НУ „Св. Св. Кирил и Методий“ в с. Раждавица се обучават деца от социално слаби семейства на ромския квартал „Изток“, както и от ромските квартали в град Дупница. Училището разполага и с общежитие. Учениците се извозват до училището в понеделник и се връщат по домовете им в петък.

Деца от кв. „Изток“ се обучават и в общините Трекляно и Невестино.

В община Кюстендил от 2008 година тече процес на десегрегация на ромските деца, който продължава и днес. Учениците са насочени в средищните градски училища, като се осигурява транспорт за извозването им от кв. „Изток“ до училищата в града и обратно. От всички ученици в община Кюстендил през 2021/2022 учебна година около 22% са ромите-ученици. 60% от ромските деца учат в градски училища, а останалите 40% учат в ромския квартал. Положителна тенденция е, че 38% от ромските ученици учат в средни училища. Най-голям е процентът на обучаваните роми в ПГСС „Св. Климент Охридски“, ПГЛП „Владимир Димитров – Майстора“ и ПТГ „Джон Атанасов“. Страх от непознатото, неувереност, липса на самочувствие, опасяване от дискриминация са основни фактори, които затрудняват интеграцията на учениците от ромския етнос.

През 2021/2022 учебна година над 250 ученици от кв. „Изток“ учат в основните училища в града. Тези ученици показват по-добри резултати и добре се вписват в градските училища. За повишаване на образователните

резултати на учениците от изключителна важност е и квалификацията на педагогическите кадри за работа в мултикултурна образователна среда.

Отпадане на ученици, т.н. „ранен брак“, ниски резултати на външното оценяване- това са основните негативни страни на учениците в училището в кв. „Изток“ и тази тенденция е постоянна. През 2018 година, след направени проверки от Община Кюстендил, са закрити трите подготвителни групи към училището, поради изключително ниска посещаемост и децата са насочени към Детска градина „Мечта“, която се намира в същия квартал. В началото на 2020 година е извършена и оптимизация на групите за целодневна организация на учебния ден (ЦОУД) в посока намаляването им. Създадени са сборни групи за ЦОУД. Отново причината е неприсъствие на учениците в часовете за ЦОУД. В училището в ромския квартал често усилията са насочени към първоначалната грамотност и в повечето случаи в усвояването на основни навици и умения, а резултатът е ниски образователни резултати на болшинството от учениците. Затова тези ученици не могат да се класират при кандидатстване след завършено основно образование в ПМГ „Проф. Емануил Иванов“ и ЕГ „Д-р Петър Берон“. Записват се основно в ПГЛП „Владимир Димитров – Майстора“, ПГСС „Св. Климент Охридски“ и ПГТ „Джон Атанасов“. Една част от завършилите Шесто ОУ „Св. Паисий Хилендарски“, база 2 в кв. „Изток“ не продължават образованието си.

В тази връзка извършената оптимизация на основните училища през 2020 г. е с цел учениците от I до IV клас да останат в сградата на училището в кв. „Изток“, а учениците от V до VII клас постепенно да бъдат насочени към основните училища в града при спазване на чл. 12 от ЗПУО. В началния етап е желателно детето да учи в училище в близост до дома си. В по-горните класове опитът показва, че по-добрият вариант е да се избере десегрегирано училище с цел по-добра интеграция и социализация. Така се гарантира равен достъп до качествено образование за учениците от ромското малцинство, съхраняване и развиване на културната идентичност на учениците от ромския етноси и се спомага за успешната им личностна, професионална и социална реализация.

С Решение № 424/29.04.2021 г. на Общински съвет – Кюстендил е въведено задължително предучилищно образование на децата на 4-годишна възраст в детските градини на територията на община Кюстендил, считано от 2021/2022 учебна година. Обхващането в детска градина на децата на 4 години е важно за езиковото, когнитивното, емоционалното и социалното им развитие. Заедно с обучението, възпитанието и социализацията се осигурява

и редовна грижа, здравословна храна и контролирани хигиенни условия. В същото време се дава възможност на родителите да са активни на пазара на труда. Задължителното предучилищно образование помага за преодоляване на обучителните затруднения чрез ранно идентифициране на потребностите на децата, предотвратява натрупването на дефицити, а в последствие и отпадането им от образователната система.

Включването в предучилищното образование е и стъпка към интегриране на децата, чийто майчин език е различен от българския. Необходимо е тяхното активно участие и редовно посещение на подготвителната група, за да могат да достигнат равнище на владеене на езика, което да им позволи успешно начало и представяне в училищното обучение.

За осигуряване на достъп до качествено обучение в мултикултурна среда в община Кюстендил се осъществява:

- Безплатна детска градина за децата от 2013 година;
- ЦОУД във всички основни и начални училища в общината. ЦОУД е ефективна мярка за подобряване качеството на образование, като особено ясно е изразен ефектът по отношения на деца от рискови групи;
- Безплатни закуски за децата (5-6 г.) и учениците (I-IVклас);
- Безплатен транспорт за ежедневно извозване на децата и учениците от ромския квартал „Изток“ до детските градини и училища в града;
- Включване на учениците в различни и модерни извънкласни форми според интересите и нуждите им;
- Използване възможностите на общински Център за свободното време;
- Кариерно ориентиране и консултиране на ученици при избора на професия, при преходите в рамките на образователната система или от образование към заетост;
- Провеждане на допълнителни занимания с деца и ученици, за които българският език не е майчин. Осигурява се и допълнително обучение на децата и учениците с проблеми в усвояването на учебния материал;
- Периодично усъвършенстване на интеркултурната компетентност на директори, учители и други педагогически специалисти за работа с деца билингви, опазване на бита и етническите особености;
- Назначаване на лица от ромски произход в училищата и детските градини- помощник на учителя, организатор-обучение, помощник-възпитател в детска градина, възпитател в училище, образователен медиатор, охрана, чистач-хигиенист, работник в кухня. Назначените в образователните

институции образователни медиатори работят с родителите в уязвимите общности за повишаване на мотивацията за участие в образователния процес;

- Изготвена Наредба за прием на учениците в първи клас в училищата на територията на община Кюстендил с регламентирани условия за прием на учениците от ромския етнос в училищата в града;

- Разработване и прилагане на Училищна програма за превенция на отпадането от всяко училище;

- Разработване и прилагане на Програма за работа с родителите във всяка образователна институция;

- Ежегодно провеждане на „Ден на отворените врати“ за запознаване на ученици и родители от ромски произход с организацията и приема в първи клас;

- Участие на ученици от ромския етнос в лятно училище;

- Включване в Обществения съвет към училището/детската градина на родители-роми;

- Включване в Училищното настоятелство на родители-роми;

- Изпълнение на механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна възраст;

- Срещи и разговори на учителите, педагогически съветник, помощник на учителя, обществен възпитател, директор с отпаднали ученици и техните родители.

Образователната система в община Дупница е ориентирана към развитието на всички деца и ученици, независимо от тяхната възраст, пол, етническа принадлежност и религиозни възгледи.

На територията на община Дупница функционират 6 общински детски градини и 14 общински и държавни училища. Осигурен е равен достъп на всички деца и ученици до качествено образование.

Община Дупница изпълнява местната политика за равноправна интеграция на ромите чрез процесите на приобщаващото образование и образователната интеграция с цел ефективното социално включване на гражданите от ромски произход. Тези процеси са гарантирани от Закона за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващо образование, чрез които се осигуряват условия за осъществяване на диференциран и индивидуализиран подход към децата и учениците, включително от уязвимите групи, в това число роми, чрез компенсиране на затрудненията при усвояването на учебното съдържание, липсата на

мотивация и трудностите при завършване на клас, етап или степен на образование. Прилагат се мерки за развитие потенциала на онези от тях, за които майчиният език е различен от българския и които не владеят добре български език. Заедно с работата по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст приоритетно се осъществява работа и с родители от уязвими групи. Екипите по обхват от Общината обхождат голям брой деца, от които повечето са от ромски произход. Липсата на актуални адреси в ГРАОН затруднява намирането на подлежащите на задължителна предучилищна подготовка и училищно обучение деца и ученици.

Към момента в град Дупница има едно напълно сегрегирано училище- ОУ „Христаки Павлович“, което се намира в непосредствена близост до обособен ромски квартал „Каваклия“. Други две училища ОУ „Неофит Рилски“ и ОУ „Св. Климент Охридски“, също са в близост до големи ромски квартали и има опасност от сегрегация, поради големия брой ученици от ромски произход.

В Община Дупница има приета Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства в община Дупница (2019-2024) с Решение № 94 от 31.01.2019 г. на Общински съвет- Дупница и План за реализиране на дейностите по Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства в община Дупница (2019-2024), имащи за цел към 2024 година община Дупница да бъде община, в която образователната система интегрира успешно деца и ученици от етническите малцинства, съхранява и развива етнокултурната им идентичност и спомага за изграждането им като пълноценни граждани. Приемането на цитираните Стратегия и План даде възможност на Община Дупница да кандидатства за финансиране по Национална програма „Подпомагане на общини за реализиране на дейности за образователна десегрегация и превенция за недопускане на вторична сегрегация“.

През учебната 2019/2020 година е спечелен и реализиран успешно проект на Община Дупница „Осигуряване на равен достъп до качествено образование за деца и ученици от сегрегирани квартали в приемни училища и реализиране на постепенен процес на образователна десегрегация в град Дупница“, през учебната 2020/2021 година е спечелен и реализиран проект „Осигуряване на равен достъп до качествено образование за деца и ученици от сегрегирани квартали в приемни училища и продължаване на процеса на образователна десегрегация в град Дупница“, а през 2021/2020 учебна година

е спечелен и реализиран проект „Осигуряване на равен достъп до качествено образование за деца и ученици от сегрегирани квартали в приемни училища и подкрепа на процеса на устойчива образователна сегрегация в град Дупница“. Благодарение на гореспоменатия проект през 2021/2022 г. е осигурен безплатен транспорт за 78 деца и ученици от 3 училища на територията на общината. Определени са 2 транспортни линии, които да осигурят превоз от кварталите с ромско население до трите училища през учебно време. По проекта са назначени 3 образователни медиатори, живущи в ромските квартали, както и осигуряване на учебни пособия и материали за децата и учениците.

Пет от детските градини са взели активно участие в проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, който е за освобождаване от месечните такси на деца от уязвими групи. Благодарение на този проект са подпомогнати семействата от ромски произход, с което се допринася за социализирането и интеграцията на децата.

За Община Бобов дол основна цел е обучението в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и училища, чрез прилагане на система от стимули и мерки за въвеждане на интеркултурно образование на всички етапи. Съхраняване и развитие на културната идентичност на децата в уязвимо положение. Установяване на факторите, водещи до преждевременно отпадане и ангажиране на родителите на децата и учениците от малцинствата в училищния живот. На територията на общината действа постоянен екип за обхват по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст в уязвимо положение. Към настоящия момент е одобрен и назначен 0,5 бр. образователен медиатор в СУ „Христо Ботев“- гр. Бобов дол, който да подпомага връзката между училището, родителите и учениците.

По данни на Община Сапарева баня, броят на учениците в общината намалява със 152 за периода 2005-2010 г., паралелките намаляват с 12, а учителите с 18. Това води до закриване на 3 общообразователни училища в селата. През учебната 2009/2010 година, училищната мрежа в общината се състои от едно общообразователно училище и една професионална гимназия. След сливане на училищата през 2016 г. в момента има едно Средно училище „Христо Ботев“, което е общинско. Броят на учениците за учебната 2021/2022 година е 459, а от тях 65 деца са в уязвимо социално положение. Има едно

отпаднало дете от образователната система и то е от ромски произход, а други 6 деца са застрашени от отпадане.

На територията на община Сапарева баня през 2005 г. функционират 4 целодневни детски градини. След това 3 от тях са закрити и към 2022 г. има само едно целодневно детско заведение, което включва една централна база и три бази, разположени в останалите населени места в общината.

Децата и учениците от ромски произход, които посещават детската градина и училището са интегрирани, нямат затруднения в общуването и говорят български език.

В община Кочериново функционират СУ „Христо Ботев“ в гр. Кочериново и ДГ „Ален мак“ в гр. Кочериново и с изнесена смесена група в с. Бараково. В тях се обучават, отглеждат и социализират децата принадлежащи към ромската общност в общината. Осигурен е достъп до образование в дневна и самостоятелна форма на обучение за учениците от ромската общност от I до XII клас, както и целодневна форма на организация на учебния ден от I до VII клас. Училището предлага и организирано хранене на учениците, както и безплатен транспорт до всички населени места на територията на община Кочериново.

Усилията на образователните институции са насочени към създаване на благоприятни и здравословни условия за обучение на всички деца от общината, в това число и на децата, принадлежащи към ромската общност.

През учебната 2021/2022 година дейностите на институциите от община Кочериново насочени към образователната интеграция на ромските деца са следните:

- Прилагане на институционални мерки за обхващане и задържане на децата от общността в образователните институции;
- Намаляване броя на безпричинните отсъствия на децата от училище и детска градина, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка и училищно образование;
- Осигуряване на условия за включване на децата от ромската общност в образователния процес в електронна среда, в извънучилищни и извънкласни дейности;
- Провеждане на индивидуална и допълнителна работа с изоставащи деца в извън учебно време;
- Ограничаване проявите на агресивност и нетолерантно отношение;
- Включване на родителите в мероприятия на училището и детската градина;

- Провеждане на срещи с родители и представители на институциите от общината по въпроси, свързани с безпричинните отсъствия и поведението на децата от ромската общност;
- Съвместна работа с отдел „Закрила на детето“ и МКБППМН и читалищата на територията на община Кочериново;
- Повишаване на компетентността на педагогически персонал за работа в мултикултурна среда;
- Осигурено участие на ромски деца в образователни проекти и национални програми. Организирани занимания по интереси в СУ „Христо Ботев“ в партньорство с НПО;
- Сътрудничество и взаимодействие на институциите от община Кочериново по прилагане на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- ДГ „Ален мак“ участва в проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, финансиран от ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, Дейност 3 „Такси“, за поемане на дължимите такси за посещаване на детска градина на деца от ромската общност, отговарящи на изискванията на проекта;
- Учениците от ромски произход са включени в проекти в сътрудничество с Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“.

ОДГ „Д-р Теодора Миладинова“ в град Рила е единствената детска градина на територията на община Рила, в която предучилищното образование е на целодневна организация, включително и на въведеното с Решение на Общинския съвет задължителното предучилищно образование. Общият брой на децата в детската градина към края на учебната 2021/2022 година е 82 (в т.ч. деца от ромски произход- 21), от които 49 деца (в т.ч. от ромски произход- 9) в задължителна предучилищна възраст. Обхванати са всички 4, 5 и 6-годишни деца, включително и от ромски произход подлежащи на задължително предучилищно образование, живеещи на територията на населените места на общината, които се отглеждат, възпитават, социализират и обучават в детската градина, като децата са разпределени по групи, съобразно възрастта им.

ОУ „Аверки Попстоянов“- гр. Рила е единственото училище в общината. Там са формирани седем самостоятелни паралелки от I до VII клас, както и група за целодневна организация на учебния ден. Обхванати са и всички деца, подлежащи на задължително училищно обучение, живеещи на територията

на населените места на общината, като в ОУ „Аверкий Попстоянов”, град Рила. Общият брой на учениците, които се обучават в училището към края на учебното време на учебната 2021/2022 година е 87, в т. ч. 27 от ромски произход.

В ОДГ „Д-р Тодора Миладинова”, град Рила и ОУ “Аверкий Попстоянов”, град Рила са създадени условия за равен достъп до качествено образование и на ромските деца и ученици, които успешно са интегрирани във възрастови групи (2-4, 4-5, 5-6 и 6-7-годишни), както и в паралелките по класове от I до VII клас.

Провежда се индивидуална работа, както с учениците от ромския етнос, така и с родителите им относно правата и задълженията на учениците, правилното възпитание на децата и личния пример, който им дават за организирането на различни празници и тържества, по въпроси на обучението, възпитанието и социализацията на така наречените “трудни деца” за предотвратяване на евентуалното им отпадане от училище.

Всички деца се включват и в организираните клубове по интереси, извънкласни и извънучилищни дейности, без разлика от етническата им принадлежност.

Интеграционните процеси, които се осъществени са в резултат от съвместната дейност между образователните институции, общинска администрация и всички заинтересовани страни и връзката им с родителите на децата и учениците от ромски произход. Следено е за редовното посещение на децата в детската градина и в училище, провеждана е разяснителна дейност по въпроси на обучението, възпитанието и социализацията, с оглед превенция от ранно отпадане от образователната система.

Децата от етническите малцинства се включват и в организираните мероприятия, планирани в ежегодния Календар на културните събития в община Рила.

Общинска ДГ “Д-р Тодора Миладинова” работи за пълноценната социализация на всички децата, като изпълнява:

- *проект BG05M20P001-3.005-0004 „ Активно приобщаване в системата на предучилищното*

образование“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейските структури и инвестиционни фондове – през учебните 2019/2020 г.; 2020/2021 г.; 2021/2022 г. по Дейност 1 – *Допълнително обучение по български език за*

деца от уязвими групи“ и Дейност - Изплащане на такси за ползване на детска градина на определени от проекта деца.

- *Национална програма „Успяваме заедно“* през учебните 2019/2020 г.; 2020/2021 г.; 2021/2022 г. *Модул: 1 „Хубаво е в детската градина“*. Разработени и приложени модели за взаимодействие между детската градина и семейната общност при постъпване на детето в първа група в детската градина, които да осигурят цялостното развитие на детската личност и плавен преход от семейната среда към детската градина.
- *Национална програма: „Заедно за всяко дете“* - 2019 г. и 2020 г. по *Модул 2 – „Добри практики за взаимодействие с родителите на институциите от предучилищното и училищното образование“.* Организиране на дейности за привличането и ангажирането на всички заинтересовани страни към процеса на обхващане и задържане на децата в системата на предучилищното образование.

Разработен е и е изпратен в РУО – Кюстендил проект за кандидатстване по Национална програма – „Хубаво е в детската градина“ 2022 г., със срок на реализиране на дейностите – учебната 2022/2023 г.

Посредством проектното предложение педагогическите специалисти представят своя педагогически опит и творчески идеи, чрез предлагане на иновативни практики за провеждане на дейности с децата и семействата им в и извън детската градина, както и на изграждане на подкрепяща, приемна, безопасна, мултикултурна и интерактивна среда. Една от главните цели е насърчаване на двигателната активност на децата и учещата общност в рамките на детската градина и създаване на професионални контакти с учители от Детска градина „Здравец“, гр. Бобошево. В проектното предложение е предвидено взаимодействие и изпълнение на дейности с партньорите на детската градина на територията на общината – Природен парк „Рилски манастир“, Държавно горско стопанство „Рилски манастир“, Основно училище „Аверкий Попстоянов“, Народно читалище „Христо Ботев – 1898“. Проектът е оценен от РУО – Кюстендил с максимален брой точки. Очаква се класиране и включване на проекта в списъка на МОН за финансиране.

През месец юни 2022 г. е внесено и проектно предложение по Национална програма „Заедно за всяко дете“ 2022 по Модул: „Добри практики за взаимодействие с родителите на децата и учениците в предучилищна и училищна възраст“. Проектът включва организиране на дейности и ангажиране на родителите на децата, които са в риск от отпадане

от групите за задължително предучилищно образование или са напуснали образователната система. Предвидени са информационни кампании за ролята на образованието, дейности за приобщаване на родители/семейства, обучения за родители и прилагане на добри практики във взаимодействието на институциите за обхващане и включване на деца в образованието.

ОУ „Аверкий Попстоянов", град Рила изпълнява проекти по Национални програми както следва:

- Проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех" от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г."

- Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование" - средства за интернет и свързаност.

- проект на МОН BG05M2OP001-5.001-0001 „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи".

- проект на МОН BG05M2OP001-2.012-0001 „Образование за утрешния ден"

Общинска ДГ "Д-р Тодора Миладинова", гр. Рила и ОУ „Аверкий Попстоянов", град Рила са включени в Списъка на средищните детски градини и училища в Република България за учебната 2021/2022 година, приет с Решение № 833 от 1 декември 2021 година на Министерски съвет (обн. ДВ, бр. 102 от 07.12.2021 г.) и в Списъка със защитените детски градини и защитените училища в Република България за учебната 2021/2022 година, приет с Решение № 832 от 1 декември 2021 г. на Министерски съвет (обн. ДВ, бр. 102 от 07.12.2021 г.).

Това е от изключително значение за социалната интеграция и приобщаващото образование на населението с ромска идентичност и населението, което околните възприемат като такова. Устойчива и успешна е политиката на Общината за целодневна организация на учебния ден за учениците от I до VII клас от средищното училище, която преодолява както някои недостатъци в семействата, в които няма образователен капацитет за подкрепа на децата в образованието, така и проблеми, свързани с бедността. Прилагането и на мерки за образователните институции с концентрация на деца и ученици от уязвими групи, позволява насочването на финансов ресурс към училището, което води до подобряване на условията за провеждане на образователен процес.

През периода на пандемията и извънредната обстановка в страната, свързана с разпространението на COVID-19, както в образователната система

в страната, така и в училището в град Рила е въведено обучение в електронна среда чрез използване на средствата на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Такова обучение е въвеждано и в детската градина за децата в групите за задължително предучилищно образование.

От 01.11.2016 г., Община Рила изпълнява проект „Инвестиции за бъдещето“, въз основа на Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG05M9OP001-2.002-0064-C01 от 31.10.2016г., по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020, Приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“, Процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-2.004 „Услуги за ранно детско развитие“ съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейски съюз, с краен срок до 31.12.2022г.

Общата цел на проекта е: превенция на социалното изключване, намаляване на бедността сред децата чрез предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие, насочени към деца до 7 годишна възраст от уязвими групи, включително деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители.

В рамките на проекта са планирани за осъществяване следните услуги за деца и семейства:

- Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания.
- Предоставяне на психологическа подкрепа и консултиране на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения, Семейно консултиране и подкрепа и Индивидуална и групова работа с деца и родители, вкл. и с деца и родители, които не са от уязвими групи, с цел посещаване на детска градина.
- Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията
- Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище.

Чрез дейностите по проекта се ангажират и изграждат отношения на доверие с всички родители като с равностойни партньори, обединени от общата цел за всеобхватна пълноценна грижа и възможности за ранно обучение както в обществото, така и в ежедневната домашна среда на малките деца.

Проблемите, които се наблюдават във всички общини от област Кюстендил са свързани главно със задържането и предотвратяване от

отпадане на учениците от етническите малцинства, липса на заинтересованост, слаби амбиции и родителски контрол, съвместно съжителство от ранна възраст (т. нар. „ранни бракове“), нисък социален статус, заминаване в чужбина, връщане от чужбина и прекъсване на образованието.

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Негативните тенденции, свързани със здравословното състояние на лицата от ромски произход, са: висока заболеваемост, висока смъртност, ниска продължителност на живот, здравна неосигуреност, липса на здравна култура и незадоволителни нагласи сред ромската общност за интегриране към общо профилактичните дейности за по-добро здраве. Изключително сериозен проблем представляват инфекциозните заболявания, а високата населеност на кварталите с преобладаващо ромско население затруднява изолацията на вирусоносителите и заболяванията често приемат епидемичен характер. В много части на ромската общност, здравето не се възприема като главен приоритет. Голям процент от ромите считат за здраве отсъствието на болест. Здравето се превръща в грижа само при наличието на симптоми и възпрепятстващи последствия, поради това понятието за превенция и профилактика на здравословното състояние почти напълно отсъства. През последните години се наблюдава увеличение на процента на разкриване на заболеваемостта от туберкулоза и полово предавани инфекции, вследствие на изпълнение на програмите за Подобряване контрола на туберкулозата и Превенция на ХИВ/СПИН в ромска общност. Въздействието на програмите е положително, води до намаляване на рисковото поведение сред уязвимите групи, осигуряване на достъп на целевите групи и хората, живеещи с ХИВ/СПИН и туберкулоза до грижи и качествено лечение.

Детската смъртност за областта е трайно по-ниска от средната за страната в последните 8 години, но през 2020 година основната причина за смъртност са някои състояния, възникващи през перинаталния период. Предпоставки за това са: ниска здравна култура, ниска възраст, лош социален статус на голям процент от бъдещите майки в региона, принадлежащи май-често към ромската етническа група.

За намаляване на детската смъртност от посочения клас заболявания е необходима превенция, обхващаща младите жени- потенциални майки сред

уязвимите етнически групи, свързана с обучителни програми, както и ранна регистрация, и проследяване на бременността.

Достъпът до здравни услуги се гарантира чрез посредничеството на здравните медиатори, които са свързващо звено между лицата от ромския етнос и системата на здравеопазването.

В община Кюстендил са назначени 4 здравни медиатори, в община Дупница- 6 , община Сапарева баня – 1, в останалите общини- няма назначени такива.

Сериозен проблем за достъпа до медицински услуги е здравното осигуряване. По данни от изследвания, проведени в кв. „Изток“, една малка част от хората в работоспособна възраст работят на постоянен или временен трудов договор, по социалните програми за заетост или в личен бизнес. Друга малка част от тях- трябва да се самоосигуряват, но в мнозинството от случаите не го правят или поне- не системно. Голяма част от незаетите са на социално подпомагане и получават здравни осигуровки от държавния бюджет.

В квартал „Изток“ има медицински център за прегледи и консултации за жителите от квартала. Там функционира и Център за обществена подкрепа, чиято дейност е насочена към деца и младежи 0-18 години, техните семейства и близко обкръжение от ромския етнос, които живеят в социална изолация и структурна бедност, деца необхванати от образователната система, социално неглижирани деца, които са идентифицирани като деца в риск. Към целевата група като основни потребители се включват също бременни жени, на които се предоставя индивидуално консултиране и програма за развитие на родителски капацитет.

На територията на община Дупница функционират две болници, като и в двете се обслужват граждани от ромската общност и не се отказва лечение и на здравнонеосигурени лица. Към момента Община Дупница изпълнява проект и включващи дейности за подобряване на майчино и детско здравеопазване (включително семейно планиране), който обхваща и ромското население – Проект „Алтернатива за ранно детско развитие“, финансиран по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Услуги за ранно детско развитие“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“.

Две от дейностите по проекта са пряко свързани със здравеопазване, в това число и на ромската общност:

1. Ранна интервенция на увреждания, пряка работа с децата с увреждания и техните семейства, включително рехабилитация и дейности по консултиране, обучение, мобилна работа с детето в неговия дом.

2. Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето чрез подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията.

Общините от област Кюстендил, където няма здравни заведения, посещават трите болници - в град Кюстендил и град Дупница. Близостта на някои населени места до гр. Благоевград и гр. София, също предоставя възможност за навременна медицинска помощ.

С цел преодоляване съществуващите рискове за неравномерното разпределение е приета Наредба № 1/19.07.2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори на министъра на здравеопазването. Усилията на Министерството на здравеопазването (МЗ) са съсредоточени в разширяването на мрежата от здравни медиатори, назначени по делегиран бюджет.

3. ЗАЕТОСТ

На територията на област Кюстендил регистрираните безработни лица към 30.06.2022 г. са 3 102 души, като от тях 764 са се самоопределили като роми. Равнището на регистрираната безработица през месец юни, изчислено като дял на регистрираните в бюрата по труда безработни лица към икономически активните е 56 911 лица, установени при Преброяване 2011 г. за областта е 5,5% Спрямо предходния месец стойността на показателя бележи спад от 0,8 процентни пункта. При анализиране на показателя регистрирани безработни лица спрямо юни 2021 г. се наблюдава спад от 1 344 лица или 30,2%.

Структурата на регистрираните безработни лица по професионален признак през месец юни е следната:

- Работническа професия 689 лица от общо регистрираните;
- Специалисти 762 лица;
- Без специалност и професия 1 651 лица от общо регистрираните;

Структурата на регистрираните безработни лица по образование през месец юни е следната:

- С висше образование 366 лица;

- Със средно образование са регистрирани 1 352 лица;
- Със основно са регистрирани 582 лица;
- С начално образование са регистрирани 802 лица.

Структура на регистрирани безработни лица от рисковите групи на пазара на труда към края на месец юни 2022 г.: 1 789 са жени, 324 са лицата с намалена трудоспособност, 403 са младежите до 29 години, 1 163 са лицата над 50-годишна възраст и 676 са регистрираните продължително безработни лица от общо регистрираните.

През месец юни на 2022 г. на територията на област Кюстендил на първичен трудов пазар са заявени 444 работни места. Най-много от заявените свободни работни места са за средно и по-ниско образование – 468, следват заявените работни места с работническа професия и за специалисти. По програми и мерки за заетост през отчетения период са заявени 63 работни места.

На територията на област Кюстендил през месеца са постъпили на работа 690 безработни лица, от тях 566 са започнали работа с посредничеството на бюрата по труда от областта. На първичен трудов пазар са устроени на работа 34 лица, по програми и мерки за заетост 384 лица и по ОП „Развитие на човешките ресурси“ – 148 лица.

С цел запазване на заетостта на работниците и служителите при извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. и ПМС 151/03.07.2020, изм. и доп. с ПМС 482 от 30.12.2021 г. и ПМС 40/2022 г. към месец юни 2022 г. за областта са подадени 280 заявления от работодатели за 5 683 заети лица. Одобрени са 148 заявления за 2 806 лица. По проект ,Заетост за теб“ са сключени 1 672 договора за 3 689 работни места.

Интегрирането на икономически неактивните лица от ромски произход на пазара на труда и активното им включване в заетост е от съществена важност за намаляване на високото ниво на безработицата сред тях. Ниското образователно и квалификационно ниво обуславят ограничените им шансове на пазара на труда, за което са необходими целенасочени мерки и дейности с цел повишаване на пригодността за заетост и обучение, чрез насърчаване и мотивиране за включването им в различни обучения, програми и проекти за заетост.

Безработицата и нарушеният достъп до заетост е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Успешната интеграция на пазара на труда и повишаване на пригодността за заетост на групите в неравностойно положение на пазара на труда е един от основните приоритети на активната

политика по заетостта. Чрез прилагането на комплекс от мерки за подпомагане на бързи и качествени преходи от неактивност и безработица към заетост или от образование към заетост, се цели успешната интеграция на тези лица, както на пазара на труда, така и в социално-икономическия живот на страната.

4. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Нерешен остава проблемът с незаконно строителство, несъобразено със строителните правила, високата гъстота на населението и пренаселеността в жилищата. Това поставя висок процент от ромските домакинства в постоянен риск от премахване на единствените им жилища и превръщането им в бездомници. Продължаващ е и проблемът с липсата на законови мерки за осигуряване на алтернативно жилище в случаите на премахване на единствен дом.

В общинския и областен център град Кюстендил квартал „Изток“ е с компактно ромско население и по експертни данни наброява около 12 000 души. Основните дейности на Община Кюстендил са насочени към подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата инфраструктура в квартала.

Община Кюстендил разполага с 11 къщи от типа къщи-близнаци, находящи се в кв. „Изток“, като в тях са настанени 11 нуждаещи се ромски семейства. Къщите представляват едностайни жилища, състоящи се от една стая с кухненски бокс, като всички наематели ползват общ двор.

Община Кюстендил разполага и с 11 апартамента в два високоетажни блока в кв. „Изток“, като в тях са настанени пет нуждаещи се ромски семейства.

В по-голямата си част ромите живеят капсулирано и бедно. Често в една къща живеят няколко семейства. Община Кюстендил непрекъснато полага усилия за подобряване на инфраструктурата на кв. „Изток“, като се планират и реализират редица инициативи. Въпреки, че има изградена система за сметопочистване, контейнерите не винаги се използват по предназначение.

Над 70% от сградите са незаконно изградени, като не отговарят на стандартите и нормативните изисквания. За територията на квартала съществува одобрен ПУП/ПЗ и ПР/, който не може да бъде приложен, поради

изградените незаконно масивни, полумасивни и паянтови сгради по цялата територия на квартала.

Част от домакинствата имат и правни проблеми по отношение на сигурността на обитаването. Те заявяват, че има опасност всеки един момент да бъдат изгонени от жилището си, което очевидно не обитават на основание, което им позволява да бъдат защитени от евикция.

Малко над 40% от домакинствата са недоволни или много недоволни от обитаваните от тях жилища. Над 30% от домакинствата имат планове за смяна на жилището. Близо 60% от домакинствата са готови да кандидатстват за настаняване в общински социално жилище, ако е появи такава възможност. Около 9% от домакинствата заявяват готовност да живеят и във високоетажни сгради, но дори за тях това едва ли е предпочитаният им избор, а по скоро вариант, който биха приели при липса на алтернатива.

Доходите на домакинствата в кв. „Изток“ са като цяло ниски и много от тях не успяват да обслужват редовно сметките си за комунални услуги. Част от най-нуждаещите се от жилище живеят в условия, при които нямат достъп до комунални услуги и съответно – не им се налага да плащат такива сметки. Трябва да се има предвид обаче, че при евентуалното им преместване в социално жилище, където такива сметки вече ще трябва да се плащат редовно, могат да възникнат сериозни проблеми, ако на тези домакинства не бъде предоставена и допълнителна подкрепа под формата на участие в програми за заетост, социално консултиране за управление на ресурсите и домакинския бюджет.

Община Дупница активно участва в изграждане и реновиране на инфраструктура за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи.

През 2021 г. в Общинската администрация са постъпили 14 заявления за жилищно настаняване от роми. Всичките са настанени в общински социален жилищен фонд.

През 2021 г. са рехабилитирани общински пътища. Реализирани са дейности по благоустрояване, зелени площи и детски площадки, спортни съоръжения (разположени в непосредствена близост до жилищата на ромските семейства).

Община Дупница развива жилищния сектор, чрез подкрепа за социалната интеграция на ромското малцинство чрез подобряване на жилищните условия, при осигурена кадастрална и градоустройствена основа,

изграждане на техническа инфраструктура за квартали с компактно ромско население.

Към настоящия момент Община Бобов дол не разполага с общински жилища, които да отдава под наем. В града и по отделните населени места на общината няма обособени ромски махали. Ромските семейства на територията на общината живеят в собствени жилища – апартаменти или къщи, или под наем в жилища собственост на „Колош“ ЕООД. В тях те имат добри условия за живот и почивка.

Ромите в община Сапарева баня живеят в различни части на града и селата, наред с българското население. Няма обособени големи ромски махали, разпределени са по няколко къщи с роми в различните квартали. По-голямата част от ромското население имат свои собствени къщи и имоти. Две са семействата без собствено жилище, с общи усилия на общината и обществото, на тях им са подсигурени жилищни сгради в не много добро състояние, за временно пребиваване. На територията на община Сапарева баня няма социални/общински жилища и терени годни за жилищно застрояване-общинска собственост, на които да се предвижда застрояване на домове за социално уязвими групи.

Компактно застрояване на жилища от ромско население в община Кочериново има единствено в град Кочериново, на изхода на ул. „Юрий Гагарин“ в посока местността „Ридо“. Останалото ромско население живее пръснато в имоти под наем или собствени постройки в „Стопански двор“ в гр. Кочериново и на ул. „Родопа“ в село Стоб. Районите се намират в урбанизирана територия. За имотите и сградите, в които живее ромското население няма изготвена и одобрена кадастрална карта и кадастрален регистър.

В община Трекляно повечето ромски семейства са местни и имат собствени жилища. От осемте семейства само три са под наем в общински жилища.

Гражданите от ромски произход в град Рила, в по-голямата с част, живеят в строителните граници на населеното място, а някои от тях- извън урбанизираната територия. Къщите са едноетажни, често в една къща живеят няколко семейства, обикновено с две, три и повече деца. Някои от ромите обитават примитивни жилища, с изключително лоши материално-битови и санитарно-хигиенни условия, като често в една стая съжителстват няколко поколения и липсват нормални условия за живот на децата.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАОКНА И АНТИДИСКРИМИНАЦИЯ

Върховенството на закона, гарантирането на живота, достойнството и правата на личността в условията на равнопоставеност и недопускането на дискриминация, основана на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние са базисни принципи в една демократична и правова държава.

В квартал „Изток“ в гр. Кюстендил има полицейски участък, като почти всички негови служители са преминали различни обучения за работа в мултиетническа среда.

Основните дейности са насочени към:

- Осигуряване на добро функциониране и развитие на правната уредба, на институционалните структури и на инструментариума за защита от дискриминация, с което да се повишат гаранциите за ефективна защита на правата на ромите, тяхната равнопоставеност, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.
- Осъществяване на интегриране на потребностите, проблемите и правата на ромите в интеграционни правителствени и секторни политики и едновременно с това предприемане на временни насърчителни (позитивни мерки), за преодоляване на дискриминативни практики и постигане на равнопоставеност във всички обществени сектори.
- Укрепване на междуинституционалната координация за ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите.
- Подобряване на механизмите за сътрудничество, диалог и консултации между публичния сектор, ромите и гражданските организации, работещи за интеграция на ромите.
- Повишаване на административния капацитет и чувствителността на служителите и управленския състав в администрацията на всички нива по отношение правата на малцинствата, въпросите на недискриминацията и общуването в мултиетнична и мултикултурна среда, повишаване на уменията им за формулиране и прилагане на политики за интеграция на ромите. Недопускане на двоен стандарт в прилагането на законите на държавата по отношение на ромите и всички уязвими групи.
- Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми , вкл. и спорт.

- Насърчаване на равнопоставеността между жените и мъжете и осигуряване на предпоставки за успешна реализация и нова социална роля на ромската жена.
- Засилване на работата в общността, особено с деца и младежи, с цел формиране на социални умения за избягване на рискове, създаване на условия за развиващи капацитета дейности и увеличаване на възможностите за социализация.
- Засилване на работата със семействата от ромски произход и друго живеещо при подобни условия население при съблюдаване на правните механизми и работа със семействата за осъзнаване на родителските задължения, за разбиране и спазване правата на децата.
- Мащабни разяснителни и информационни кампании за повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация.

Социалната профилактика на правонарушенията сред подрастващите остава основен приоритет в дейността на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните- гр. Кюстендил. МКБППМН организира и координира социално-превантивна дейност, издирва и установява малолетните и непълнолетните, които се нуждаят от помощи взема мерки за тяхната социална защита и развитие; съдейства на лицата, излезли от поправителните институции, за уреждане на основните им битови, трудови и социални проблеми. Консултативният кабинет към МКБППМН извършва консултативна, възпитателно-корекционна дейност с деца от 8 год. до 18 год. и техните родители, както и дейности по програми и проекти, свързани с превенцията на престъпността.

Налице са позитивни практики в дейността на Община Кюстендил, съвместно с неправителствени организации и отговорните институции, гарантиращи правата на гражданите, като провеждането на разяснителни и информационни кампании за повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация и осмислянето на правата и задълженията от представителите на ромската общности, които ще намерят развитието си в бъдеще.

В Община Дупница не се допуска двоен стандарт в прилагането на законите на държавата по отношение на ромите и всички уязвими групи. Основен акцент се поставя върху ефективното прилагане на съществуващата нормативна уредба за борба с антиромските нагласи и дискриминацията, чрез повишаване на институционалната култура и експертен капацитет на публичните институции, повишаване на доверието в тяхната дейност с акцент

върху правозащитната и правораздавателна такава, повишаване на информираността на представителите на ромските общности за техните права и механизмите за тяхната защита за преодоляване на препятствията и бариерите пред достъпа до правосъдие, повишаване на обществената култура за правата на човека и историята на ромите, за да се разберат причините за социалното изключване и бедността, повишаване на обществената осведоменост за случаите на расизъм, дискриминация и техните негативни последици за обществото и промяна на обществените нагласи и стереотипи.

В Община Дупница не се допуска дискриминационно отношение , поради което няма постъпили или регистрирани жалби за нарушаване на общо допустимите правила и норми.

На територията на община Бобов дол се спазва върховенството на закона и не се толерира дискриминацията в местната общност. Тъй като ромската общност не е обособена само в една компактна маса, а са приобщени в рамките на целия град и по населените места на общината, не се наблюдават масови противообществени прояви на лица от ромски произход. В МКБППМН към Община Бобов дол към настоящия момент има 3 възпитателни дела с 4 извършители. Всички дела са приключени в срок. От тях 2 са за непълнолетни лица от ромски произход.

В процеса на демократизация на обществото се увеличава делът на деянията, които са особено опасни и водещи до грубо нарушаване на обществения ред, изразяващи се в явно неуважение към обществото, нарушаване на спокойствието, отдиха, почивката и работата на гражданите. Това налага Община Рила и РУ - Рила в единодействие да гарантират опазването на сигурността, обществения ред и спокойствието на гражданите. Главните фактори, пораждащи престъпността или дребни престъпления в ромската общност и в други общности в неравностойно положение са идентични. Те са свързани с проблеми, като: бедност, лоши жилищни условия, безработица, неграмотност. Децата в риск са специфична група, чийто представители са жертва, а понякога и извършители на противообществени прояви. С децата с проблемно поведение приоритетно работи Местната комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН).

Водещо начало при провеждането на политики за интегриране на обществото е върховенството на закона. В Община Рила съществува Местна общинска комисия за обществен ред и сигурност, която предприема практически и организационни мерки за прилагане на ефективни форми на

сътрудничество от представените в комисията институции за отстраняване на причините и условията, стимулиращи извършването на престъпления и нарушения на обществения ред. Доброто взаимодействие между институциите е предпоставка за успешната работа и недопускане нарушаване на обществения ред, и гарантиране сигурността и спокойствието на гражданите.

В град Рила функционира видеонаблюдение за осъществяване на превенция на престъпността и нарушаване на обществения ред и спомага за разкриване на престъпленията.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

Над 90% от реализираните на територията на община Кюстендил програми, дейности и културни събития са със свободен вход или се провеждат на територии с неограничен достъп. Всички провеждани културни събития позволяват свободен досег до култура, независимо от полов, етнически или социален статус. За осъществяването на съответните културни проекти Община Кюстендил работи активно с културни институти, читалища и неправителствени организации, които създават предпоставка за общуване и изграждане на контакти, дарителски акции, културна и социална интеграция, включително и на хора в риск, неравностойно положение, етнически общности и други. Община Кюстендил насочва ресурси и отделя внимание на съвместната дейност между администрацията и активно работещите институции и организации, развиващи дейности за борба с ксенофобията, расизма, антиромските нагласи и езика на омразата в медийното пространство. Работи се активно за насърчаване на творческото развитие на представители на общността, като стимулира ромската общност за активно участие в обществения културен живот и насърчаване на междукултурния диалог.

На територията на община Кюстендил са регистрирани 40 читалища, от които две специализирани в работата с малцинствените групи от ромски произход- НЧ „Димитър Пешев 2014“ и НЧ „Васил Левски 1965“. Дейността на читалищата е обезпечена с държавна и общинска субсидия. Те са културно-просветни средища с активни културни, информационни, социални и граждански функции. Развиват активна библиотечна дейност, съхраняват и развиват ромската култура и изкуство, стимулират участието на ромските

общности в културния живот на региона. Стимулират включването на отделни творци и творчески колективи в честванията на бележити дати и годишнини, празници и събития, включени в Културния календар на Община Кюстендил. Работят за съхраняване и развитие на любителското художествено творчество и за завоюваните позиции за работа с различни възрастови групи, и привличане на млади хора, като важен фактор за насърчаване на социалната промяна. Читалищата работят в сътрудничество и партньорство с Общината, с културните и образователните институции, с представители на бизнеса и НПО за реализиране на съвместни програми и проекти.

Подкрепа в реализация на социални проекти в сферата на културата и медиите, Община Кюстендил оказва на културните институти, развиващи дейност на територията на общината – Регионален исторически музей „Акад. Йордан Иванов“, Регионална библиотека „Ем. Попдимитров“, Художествена галерия „Вл. Димитров - Майстора“ и Общински драматичен театър. Институтите работят с цел подобряване на качеството на живот на отделния гражданин и стимулиране на творческото и иновативното мислене, създават сплотени и приобщаващи общества, независимо от етническите или социални различия между отделните потребители на култура.

Дейности в сферата на културата и медиите, част от социално ангажирани проекти извършват и няколко неправителствени организации – Сдружение „Център за регионално развитие РОМА“, Сдружение „Ларго“, Сдружение „Партньори- Кюстендил“, Сдружение „Дебют“ и др., които работят с логистичната, организационни, медийна и финансова подкрепа на Община Кюстендил. С реализираните дейности организациите утвърждават толерантни междуетнически отношения чрез изкуство и култура. Съхраняват и популяризират традиционната култура на ромската общност, насърчават творческото развитие на представители на общността, стимулират ромската общност за активно участие в обществения културен живот и междукултурния диалог. Съхраняват идентичността на малцинствените общности.

На територията на Община Дупница функционират следните културни институции:

- Общински исторически музей – Дупница;
- Общински драматичен театър „Невена Коканова“, гр. Дупница;
- 13 народни читалища;
- Общинска художествена галерия, гр. Дупница, Изложбена зала „Околийска къща“, Изложбена зала „Джамията“.

Този широк кръг от културни институции функционират в различни област на културата и изкуството – музика, театър, танц, литература, визуални изкуства и т.н.

На територията на община Дупница има 13 регистрирани народни читалища. Самодейните колективи при читалищата /танцови и певчески състави/ се включват активно в организирането и провеждането на културни мероприятия. Народните читалища са културни средища, съхраняващи традициите и обичаите. Издирват, изучават, съхраняват културно-историческото наследство и развиват фолклорното богатство. Акцент в работата им е развитието на любителското художествено творчество, пресъздаването на народните обичаи и обреди. Основна грижа на читалищата, особено в малките населени места, е библиотечното обслужване. Вратите на читалищата и техните библиотеки са отворени за всички български граждани. Участието във формите на художествената самодейност е според желанието и потребностите на гражданите, независимо от възраст и пол, политически и религиозни възгледи, етническата им принадлежност.

Читалищата играят ключова роля за ефективно включване на етническите общности в културните мероприятия. Те са ориентирани към развитието и обогатяване на културния живот в общината, създават обмен между културите на различните етноси, насърчават социално единство между различните културни групи.

Особено активни в областта на междуетническото сътрудничество са НЧ „П. Славейков 1978“ и НЧ „Спартак 2006“, които работят пряко с ромската общност, с цел включване на ромите в културния живот на общината. Със съдействието на НЧ „П. Славейков 1978“ в ОУ „Христаки Павлович“ е създадена Детска певческа група „Ромски напеви“ и Детска танцова група, които се състоят от деца от ромски произход.

Културните институции от общината се стремят да привличат към дейностите си децата и учениците от етническите малцинства.

В Културния календар на Община Дупница са включени разнообразни културни мероприятия, събития, чествания на годишнини, местни празници и е необходимо да се положат повече усилия за подобряване участието на ромската общност в обществения културен живот.

Община Бобов дол се стреми да повишава възможностите за съхраняване на ромските традиции и култура, неформално образование и достъп до културата, чрез училищата и читалищата за постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция.

Голяма част от децата и учениците без оглед на пол, възраст и етническа принадлежност, участват във всички културно-масови мероприятия, организирани от общината. Те участват в множество школи, курсове и др., чиито организатори са народните читалища на територията на общината.

В общинския Културен календар са включени мероприятия, чрез които се популяризира ромската култура и традиции.

На територията на община Сапарева баня има пет читалища, като по-големите са НЧ „Просветен лъч“ и НЧ „Народни будители 1926“.

В областта на културата Общината работи в подкрепа на културните институти, творчески обединения и формации, доказали своята обществена значимост. Един от приоритетите на Програмата за развитие на културата е съдействие на легитимните религиозни структури в града и селата и насърчаване на етническата и верска толерантност.

Културният календар на Общината е богат и обхваща разнообразни празници и тържества, в които се включват и представители на ромската общност. Ежегодно се празнуват и празниците „Банго Васил“ и Международния ден на ромите. Общинската администрация ги подпомага организационно и финансово.

Липсата на достатъчно средства е пречка към разширяване дейността на културните институции и работата с деца от ромски произход.

Факт за интеграцията на децата от ромски произход и други деца в уязвимо социално положение са и успехите, които имат при завършване на средно образование и прием във висши учебни заведения, голяма част от тях посещават редовно читалищната библиотека.

На територията на община Кочериново функционират шест читалища, където са създадени условия за равен достъп на ромската общност до обществения и културен живот. Налице са оборудвани зали по програма „Глобални библиотеки“ в гр. Кочериново и с. Стоб, където се осъществява информационен обмен, работа с компютърна техника и се посещават от много деца и младежи от ромски произход.

В Община Рила функционират три читалища: в град Рила, в село Смочево и в село Пастра.

Читалището е активен партньор на Община Рила при провеждане на културни мероприятия, заложени в годишния календар на културните събития в Община Рила.

Традиция са колективните посещения на библиотеката на децата от детската градина и учениците от училището, в чийто групи и паралелки са и децата и учениците от ромски произход.

В обществения културен живот на Общината се включват и граждани от ромски произход и участват в организираните мероприятия, планирани в Календара на културните събития в община Рила, като в зависимост от темата на мероприятието участват и децата от ромски произход.

III. ВИЗИЯ

Постигане на равенство, приобщаване и участие на уязвими етнически групи и общности като ромите във всички обществени сфери за успешно и устойчиво развитие на българското общество.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Създаване на условия за равнопоставеност, приобщаване и участие на ромите, чрез осигуряване на достъп до права, стоки и услуги, участие във всички сфери на обществения живот при спазване принципите на върховенство на закона и недискриминация.

V. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ ЦЕЛИ

Сериозността на отделните предизвикателства във всяка област на политиката и взаимозависимостта на проблемите изисква многоизмерен интегриран подход, съчетаващ инвестиции в заетост, образование, здравеопазване и жилищни условия.

За постигане на напредък в рамките на периода 2021-2030 Стратегията залага на следните водещи принципи:

- Превантивност на мерките – предприемане на действия за отстраняване и намаляване на причините за риск от неравнопоставеност и социално изключване;

- Ефикасност, кохерентност и ефективност – кохерентност между рамката на ЕС и други политики, инструменти за финансиране и правни инструменти на ЕС (Европа 2020, Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), антидискриминационно законодателство, разширяване). Реализиране на цели

и мерки за постигане на напредък към целите за равенство, приобщаване и участие на ромите;

- Допълняемост – допълване с други стратегически документи и национални програми;

- Партньорство – поставяне на общи цели, приемане на съгласувани подходи за работа, споделяне на информация и опит между всички заинтересовани страни;

- Недопускане на дискриминация - пълноценно и активно участие на всички в обществения живот;

- Включване на лица от маргинализираните групи в дейностите по промяна на условията и начина на живот с постепенно нарастване на тяхната ангажираност до пълно обхващане на всички жители в съответното населено място.

- Иновативност в прилагане на нови подходи в политиките за равенство и приобщаване.

Политиките за приобщаване на ромите представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ. За тяхното постигане ще допринесат взаимно подсилващи се хоризонталните цели – равенство, приобщаване и участие:

1. Ефективно равенство: Борба за предотвратяване на прояви на антиромски нагласи и дискриминация срещу ромите като цяло;

2. Социално-икономическо приобщаване: Намаляване на бедността и социалнато изключване и премахване на социално-икономическите различия между ромите и останалата част от българското общество;

3. Значително участие: Насърчаване на участието чрез овластяване, сътрудничество и доверие.

Четири секторни цели подчертават продължаващото значение на четирите области на политиката, заложени в Стратегията. По отношение на образованието, заетостта, здравеопазването, жилищните условия, както и основни услуги, както и трите хоризонтални цели (осигуряване на реална равнопоставеност, социално-икономическо приобщаване и участие на ромите) са от значение:

• Повишаване на ефективния достъп до качествено приобщаващо образование;

• Повишаване на ефективния достъп до качествена и устойчива заетост;

• Подобряване на здравния статус на ромите и увеличаване на ефективния достъп до качествени здравни и социални услуги;

• Повишаване на ефективния достъп до адекватни десегрегирани жилища и основни услуги.

VI. ПРИОРИТЕТИ

Образование и обучение

Оперативната цел, свърза на с този приоритет е създаването на условия за осъществяване на качествено и приобщаващо образование, както и за образователна интеграция и интеркултурно образование на деца и ученици, в т.ч. за уязвими групи, включително роми.

Общи цели:

1. Повишаване броя на обхванатите деца и ученици в задължително предучилищно и училищно образование и намаляване на дела на отпадналите и преждевременно напусналите училище- ефективен обхват, включване и реинтеграция. Продължаване прилагането на междуинституционални мерки и действия по Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължително предучилищно и училищно образование.

2. Преодоляване на процесите по обособяване в детските градини и училища чрез прилагане на образователни мерки за десегрегация.

3. Съхраняване и развитие на културната идентичност на децата и учениците с различни етнокултурни маркери чрез утвърждаване на интеркултурното образование, като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

4. Ефективно взаимодействие „образователна институция – семейство“ с фокус върху родители от уязвими групи, включително роми, за повишаване значимостта на образованието чрез промяна на нагласите.

5. Насърчаване на участието на лицата от уязвими групи в продължаващо обучение и/или професионална квалификация, включително чрез неформално и информално образование, включване във форми на образование и обучение и лица, които не са завършили средно образование.

6. Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители – доброволци в дейности, насочени към

приобщаването на ученици от ромския етнос и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и обществото.

7. Повишаване на допълнителната квалификация на педагогическите специалисти и непедагогически персонал за работа в мултикултурна образователна среда.

Необходимо условие за осъществяването на тези цели е и активното сътрудничество между детските градини и училищата с държавните и местните органи в социалната и здравната сфера, с образователните медиатори и местните общности.

Здравеопазване

Равнопоставеност в достъпа до качествено обществено здравеопазване и подобряване на здравословното състояние на населението в обособените уязвими етнически общности, с концентрация на бедност.

Целите, свързани с този приоритет, са насочени към активна промоция на здравето и превенция на хроничните незаразни болести и социално значими болести, и активното подпомагане на уязвимите групи да получат ефективен достъп до здравни грижи и здравно обслужване, а именно:

1. Подобряване на майчиното и детското здравеопазване. Системно провеждане на дейности, осигуряващи здравните аспекти на детското развитие.

2. Подобряване на достъпа до качествено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост.

3. Повишаване на информираността в областта на общественото здраве.

4. Осигуряване на устойчиво изпълнение на политиката по отношение провеждането на ваксинопрофилактиката и разширяване обхвата на ваксинираните лица с оглед изпълнение на имунизационния календар, националните програми и поддържане на висок имунизационен обхват.

Достъпът до здравни услуги се гарантира чрез посредничеството на здравните медиатори, които са свързващо звено между уязвимите групи от населението и системата на здравеопазването.

Заетост

Успешната интеграция на пазара на труда и повишаване на пригодността за заетост на групите в неравностойно положение на пазара на труда е един от основните приоритети на активната политика по заетостта. Чрез прилагането на комплекс от мерки за подпомагане на бързи и качествени преходи от неактивност и безработица към заетост или от образование към заетост се цели успешната интеграция на тези лица, както на пазара на труда, така и в социално-икономическия живот на страната.

Превантивният ефект срещу социалното изключване и маргинализацията заемат особено важно място в политиката по заетостта. Икономически неактивните лица, вкл. ромите са потенциална работна сила на пазара на труда. Тяхното интегриране на пазара на труда и активно включване в заетост ще продължи с прилагането на подходящи целенасочени действия.

Равен достъп и подобряване реализацията на ромите на пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях; намаляване на социалните неравенства и активното им социално приобщаване ще бъдат постигнати при изпълнение на следните стъпки:

1. Квалификация и преквалификация на безработни роми в съответствие с професии, търсени на пазара на труда;

2. Насърчаване на дуалното обучение, стажуването и чиракуването, както и валидирането на придобитите умения;

3. Подкрепа за придобиване и усъвършенстване на дигитални умения и компетенции сред търсещите работа лица, с фокус върху младежите и продължително безработните;

4. Повишаване на участието на жени от уязвимите общности на пазара на труда, с фокус върху уязвимите възрастови групи 18-29 и 55+ г.;

5. Насърчаване на предприемачество и собствен бизнес за групи в неравностойно положения на пазара на труда;

6. Активиране на продължително безработни и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство;

7. Подобряване достъпа до заетост и обучение чрез интегрирано предоставяне на услуги по заетост и социални услуги;

8. Насърчаване на работодателите да създават работни места за групи в неравностойно положение;

Жилищни условия

Подобряването на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура и инфраструктура за публични услуги ще се постигне чрез:

1. Установяване на работещ механизъм за оценка на жилищния фонд в зони с компактно ромско население;
2. Актуализация/изработване на подробни устройствени планове на съществуващи и новоотредени терени;
3. Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура, реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.;
4. Осигуряване на условия за придобиване на финансово достъпни жилища и условия за въвеждане на алтернативни модели на социални жилища за домакинства от зоните с концентрация на бедност;
5. Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително извеждане на уязвими ромски семейство от домовете, които обитават;
6. Разширяване на законния достъп до качествена вода, електричество и канализация в обособените квартали с концентрация на бедност;

Върховенство на закона и антидискриминация

Върховенството на закона, гарантирането на живота, достойнството и правата на личността в условията на равнопоставеност и недопускането на дискриминация, основана раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние са базисни принципи в една демократична и правова държава.

Въпреки нормотворческите усилия на държавата, ромите продължават да се сблъскват с дълбоко вкоренени негативни обществени нагласи и предразсъдъци. Социалната изолация прави тяхната маргинализация социално приемлива и засилва антиромските нагласи. Продължава крайната бедност, безработицата, ниското ниво на образование в сегрегирани училища и класове, неадекватните жилищни условия, лошото здравеопазване и благосъстояние сред част от ромското население, които поставят в неравноправно положение представителите на тези общности.

Всичко това създава необходимост от гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защитата на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата“, с подцели:

1. Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.

2. Повишаване на институционалната култура и експертния капацитет на публичните институции по отношение на политиките за разнообразие, равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС.

3. Повишаване на капацитета на правоприлагащите органи по отношение на борбата с престъпленията и проявите на дискриминация, насилие и омраза, основани на етническа принадлежност.

4. Формиране на култура за равнопоставеност на ромските жени. Насърчаване на тяхното пълноценно индивидуално, социално и икономическо участие в обществения живот.

5. Предприемане на целенасочени мерки и иновативни интегрирани услуги за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и защита правата на децата.

6. Повишаване на гражданското участие и информираност за гражданските права и задължения на лицата, живеещи в зоните с концентрация на бедност.

7. Укрепване на междуинституционалната координация за ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите.

8. Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез различни форми, включително и спорт.

Култура и медии

Ромската култура е част от европейското културно пространство и част от културното многообразие в страната. Опазването на културното наследство на ромите, насърчаването на творческото развитие, културното взаимодействие и участието в културния живот на страната имат решаваща роля за социалното сближаване.

Целите в приоритета са насочени към подобряване на условията за равнопоставен достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение и популяризиране на ромската традиционна култура, развитие и популяризиране на творчеството като фактори за културна интеграция и социално сближаване. Преодоляване на езика на омразата и възпроизвеждането на предразсъдъци към ромите в медиите с оглед на изграждане на позитивен образ на общността. Общи цели:

1. Съхраняване и популяризиране на традиционната култура на ромската общност.
2. Насърчаване на творческото развитие на представители на общността.
3. Стимулиране на ромската общност за активно участие в обществения културен живот и насърчаване на междукултурния диалог.
4. Деетнизиране на феномените на бедност в регионалните и обществени медии.
5. Преодоляване на „езика на омразата“ и възпроизвеждането на предразсъдъци към ромите в медиите с оглед на изграждане н позитивен образ на общността.

Овластяване и равни възможности на ромската жена

Ромските жени се сблъскват с различни форми на дискриминация, включително и множествена дискриминация, трафик на хора, бракове на непълнолетни и принудителни бракове. С оглед на всичко, което в настоящия документ е анализирано, констатирано и формулирано като проблем, като оперативна цел се извежда насърчаване овластяването на ромската жена, за превръщането й в активен фактор в социалния, политическия и обществен живот, преодоляване на изключването на й в основните сфери на образование, здравеопазване, заетост и жилищни условия.

VII. Механизми за изпълнение, мониторинг и оценка на интеграционната политика

Областната стратегия на област Кюстендил следва политиките на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030).

Координацията и методическото подпомагане по изпълнението на Стратегията се осъществява от Областния съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси (ОССЕИВ).

Мониторингът на изпълнението се осъществява чрез годишното отчитане на напредъка. Това се извършва чрез изготвяне на ежегоден мониторингов доклад на база информация от общинските администрации. ОССЕИВ координира подготовката на доклада, обобщава информацията и подготвя доклада. Мониторингът изгражда капацитет за създаване и реализиране на качествени политики, създава механизъм за гражданско участие в процеса на формулиране и изпълнение на местна политика.

Оценката на изпълнението на Стратегията има за цел да осигури информация за постигане на целите и ефективността на предприетите мерки. Тя се осъществява в края на периода на действие на Стратегията.

Стратегията е утвърдена с Решение на ОССЕИВ към Областна администрация – Кюстендил на 31.08.2022 г.